MÅNEDSBLADET

Glemmer du

Tårnby Krønikken

1 - Fortællinger fra 1950'erne

Nr. 2 - Februar 2004
Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling

Forsideillustration:
Kamerahold fra den første direkte TV-udsendelse fra en virksomhed som foregik på Kastrup Glasværk, muligvis allerede i 1951. Der var dengang i alt ca. 2.000 kiggere i Danmark
Desværre er denne udsendelse ikke bevaret, netop fordi den var direkte!
Som nævnt inde i teksten var fjernsynet også på besøg i Kastrup Midtpunkt i 1950´erne.

I denne udgave af "Glemmer du" er der hentet inspiration fra:

En mælkemands erindringer af Ove Bisgaard, 1985.
- samt diverse avisartikler.

Annoncer fra Amagerlands Grundejerblad fra henholdsvis januar 1957 og februar 1958.

ISSN 1397-5412

Glemmer du er udgivet af:Tårnby Kommune - Lokalhistorisk Samling
Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen
Layout: Vicky Bonde

Tårnby Kommune i 50´erne

Krøniken, den nye TV-serie i Danmarks Radio har fået stor succes. I dette nummer fokuserer vi på, hvordan dagliglivet var i Tårnby Kommune på samme tid, i begyndelsen af 1950´erne. Hvor kunne man købe fjernsyn, hvad kostede de, hvordan boede man o.s.v.

Vi bringer desuden uddrag af en mælkemands erindringer fra Amager. Han havde det ikke som bijob som Palle i Krøniken, men som sin levevej.

Boliger

I tiden efter besættelsen kom en befolkningstilvækst på 58.6 % i Tårnby kommune.

Et tiltrækningspunkt i kommunen var bl.a. lufthavnen, som i samme periode øgede arbejdsstyrken med 2.000 mand.

Den store tilstrømning af familier betød krav om flere boliger. Fra 1945 til 1950 blev der opført 500 lejligheder, som man regnede med, ville blive til bolig for

Den 9. november 1951 blev borger nr. 25.000 i Tårnby Kommune født, hans navn var Lars Plum.
Meget sigende for en gennemsnitsfamilie i kommunen på dette tidspunkt var faderen funktionær i SAS og familien boede i en lejlighed på Sirgræsvej.
De nybagte forældre fik overrakt en bankbog på 500 kr. til deres nyfødte søn af kommunen og fik desuden et sølvfad og et krus af Amagerbanken.

15.000 mennesker. Det var først og fremmest socialt bolig byggeri og fortrinsvis 2½ og 3-værelses lejligheder, hvor man tidligere først og fremmest havde bygget 2-værelses lejligheder. Nu skulle der være mere plads til et "virkeligt" familieliv, som den daværende sognerådsformand Richard Jacobsen oplyste i en avisartikel.

Der var, trods det omfattende boligbyggeri i kommunen, til stadighed 2-3.000 boligsøgende. Problemet var her som i andre omegnskommuner, at det kun var et fåtal af de boligsøgende, der havde råd til at betale en månedlig husleje på 225 kr. og et indskud på 2000 kr. som var en almindelig husleje i nybyggeriet.

De, der havde råd til de nye lejligheder, fik moderne bekvemmeligheder i forhold til den ældre boligmasse. Ved byggerierne blev der lagt vægt på at skabe friarealer til beboernes benyttelse f.eks., legepladser.

Lufthavnsparken, der blev opført i årene 1949-1953, fik således legeplads, og i et hjørne af denne blev der indrettet en skrammellegeplads "*som nok skal gøre lykke hos nutidens ungdom*". Lejlighederne fik efter tilladelse fra staten et elektrisk køkken.

Skottegårdsskolens indvielse 28.8.1954.

Der blev indrettet et fælles vaskeri og et antal butikker bl.a. en moderne selvbetjeningsbutik, HB.

Lejlighederne i Postparken, der blev opført i næsten samme årrække, skulle også have moderne bekvemmeligheder. Men varemanglen efter krigen slog stadig igennem, så der gik et par år, inden der kunne installeres centrifuger i vaskeriet og stålvaske i stedet for de gammeldags jern- og trævaske, som man så i de gamle køkkener, samt vægfliser over håndvaske.

Skoler

Det var først og fremmest unge familier, der flyttede til kommunen. I skoleåret 1951-52 var man oppe på 70 klasser med 1.918 elever, det vil sige omkring 27 elever pr. klasse. I første omgang imødegik man stigningen af skoleelever ved, i 1949, at flytte en militærbarak fra besættelsen fra Th. Philipsensvej til Kastrup skole. Her blev der indrettet 6 klasselokaler og en gymnastiksal. Men det var ikke nok, de eksisterende skoler havde ikke plads til de mange tilflytterbørn, så kommunen måtte i gang med at bygge nye skoler.

Problemet var, som på boligområdet, manglen på byggematerialer. Men i 1949 lykkedes det med hjælp fra boligministeriet at få frigivet materialer, så man kunne påbegynde opførelsen af en ny skole, Skottegårdsskolen ved siden af Kastrup skole.

I august 1953 kunne de første klasser flytte ind. Noget nyt var: Bombesikre beskyttelsesrum under skolen, opført p.g.a. amtets beskyttelsesplan!

Skolen blev dog først indviet i august 1954 endda i overværelse af og med tale af undervisningsminister Julius Bomholt. Han priste de lærere, der turde vove pelsen for at prøve noget nyt, og opfordrede forældrene til at støtte sådanne initiativer

Næste skolebyggeri var Løjtegårdsskolen. Her var hastigt voksende kvarterer, der i den grad trængte til en skole. Skolen blev opført i 2 etager med 2 lave fløje til småbørnsklasser og særklasser, en 2-etages vinkelbygning til administration, faglokaler og klasseværelser for større børn. Hele skolen, der omfattede 24 normalklasser foruden faglokaler, skolekøkken, læsestue, gymnastiksal og aula, stod dog først færdig i 1958. Skolen havde da ca. 300 elever.

Fra sogneråd til Kommunalbestyrelse

Ved kommunalvalget i marts 1950 fik socialdemokratiet 7 medlemmer til sognerådet, det var en en stigning på 1 medlem i forhold til forrige valg. De konservative opnåde 3, en forøgelse på 1 medlem, som blev "taget" fra en borgerlig liste der ikke stillede op denne gang. Danmarks Kommunistiske parti mistede 1 medlem og havde nu kun et enkelt sognerådsmedlem. Trods tilbagegangen kunne kommunisterne dog notere, at de var gået frem i Kastrup afstemningskredsen, vistnok som det eneste sted i Danmark. De radikale var også opstillet men opnåede ikke repræsentation i sognerådet.

Som sognerådsformanden, socialdemokraten Richard Jacobsen havde forudset i et interview, fik hans parti fremgang. Selv mente han det skyldtes de mange unge tilflyttere i kommunen.

Befolkningsudviklingen i Tårnby kommune bevirkede, at den, sammen med 10 andre kommuner, fik såkaldt Gentoftestatus i 1952. Det betød, at administrationen blev ændret fra landkommunal til købstadskommunale forhold. Hermed forsvandt sognerådsbetegnelsen til fordel for kommunalbestyrelse, og sognerådsformanden var nu borgmester.

Samme år, 1952, fik Tårnby Kommune sit byvåben, der forestiller et tårn med henvisning til kommunens navn samt to klokker, der symboliserer de daværende to kirkesogne Tårnby og Kastrup.

Butikscenter

Omtrent hvert kvarter havde i begyndelsen af 1950'erne sin egen købmand, men så begyndte der at ske noget nyt. Der blev opført et butikscenter i Kastrup, det menes at være det første i landet med både butikker og biograf. Det var Kastrup Midtpunkt, der blev bygget i 1953 som en del af Skottegården. Dengang regnede man med en S-bane fra Københavns centrum til lufthavnen. Den skulle løbe langs med Skottegårdens grænse mod vest, så derfor blev et areal inddraget hertil.

Skottegården var det første samlede byggeprojekt i kommunen. Byggeriet var tegnet af Jean Fehmerling. Det omfattede ca. 800 lejligheder placeret i et cen-

Kastrup Midtpunkt, Skottegårdens Butikscenter 1954.

trum med 3 punkthuse i 8 etager omgivet af blokke med 3 etager. Butikstorvet omfattede ca. 25 forretninger, der var boghandel, isenkram, frugthandel, slagter, farve og tapethandel, skobutik, bager, herreekvipering, møntvaskeri, tobak og vin, urmager, damelingeri, renseri, ismejeri, slikbutik, og man kunne købe barnevogne, legetøj og fotoudstyr. Der var desuden apotek og sparekasse.

Butikstorvet kom endda i fjernsynet, skriver Berlingske Tidende i januar 1955.

Store Bededag 1954 blev så endelig Kastrup Bio indviet. Kastrup Bio havde siden 1918 ligget i Alleen, men blev nu flyttet hertil i meget moderne lokaler med plads til 605 biografgængere. Filmlærredet målte 5x12 m og kunne benyttes bl.a til Widescreen film. Det nye tonefilmsanlæg var leveret af Bang og Olufsen. Det eneste, som ikke blev fornyet var den gamle biografdirektør, Dirk. P. Dirksen, som også fik bevilling til den nye biograf.

Lagermanns Radio- og tvforretning, Kongelundsvej 305, 1958.

Fjernsyn

De første reklamer for anskaffelse af fjernsyn dukker først op i lokalbladene et par år efter den første fjernsynsudsendelse i 1951. I Amagerlands Grundejer-Blad i 1956 kan man følge udviklingen med først reklamer for radioer som f.eks "*Radio - saa Rio ved Kastrup Bio*". Kastrup Radio-Service i Kastruplndgade 20 er klar over, at køb af fjernsyn er noget af en investering som de færreste havde råd til. Derfor er deres første annonce udfærdiget således:

Fjernsyn, fra Kr. 65.00 pr. Maaned. Er De fastansat eller har De eget Hus eller Ejendom? - Saa kan De benytte vort nye Betalingssystem ved Køb af Radio eller Fjernsyn. Kig ind i vor Forretning eller ring og aftal Tid for Demonstration i Deres hjem, vi kommer gerne overalt. Stort udvalg i alle kendte Mærker af Fjernsyn.

Det fjernsyn, forretningen kan tilbyde for 65 kr pr. måned, er bl.a et Philips fjernsyn. I februar 1958 annoncerer samme forretning med et B& O fjernsyn der kostede den store sum - også set med nutidige øjne - på 2.350 kr. eller en afbetaling på 92. kr. pr. md. men så er der også radio med. Det kaldes et "*Fjernsyn i fuldt stuelys, med spektral-filter Grand Prix TV 513 K, med elektrostatisk focuseret 90° Billedkortrør*".

Ikke blot i Kastrup men også på Vestamager trængte fjernsynet frem. Børge Lagerman byggede en radio- og fjernsynsforretning på Kongelundsvej 305-307 i 1958 og udvidede den senere med møbler og foto. Mange husker ham for de fjernsyn, der havde sparebøsser på, hvor man spyttede 1 kr. i for at se udsendelserne. Det fungerede samtidig som rate-afbetaling. Flere beboere på Vestamager måtte låne strøm hos naboen for at se TV.

Kastrup Centralen nedlægges

For 50 år siden nemlig natten mellem den 9 og 10 januar 1954 blev telefonerne fuldautomatiske i Kastrup. Centralnavnet Kastrup blev ændret til cifrene 50. De abonnenter, der endnu ikke var var tilknyttet en fuldautomatisk central, skulle forlange "Fulda" (der velsagtens stod for fuldautomatisk). Når telefonistinden havde meldt sig, skulle man forlange det nye nummer. Abonnenterne i Kastrup fik i den anledning en ny telefon med drejeskive. Taksterne blev forhøjet til 1,67 kr. i dagtimerne om aftenen 0.83 kr. pr. time!

Den gamle telefoncentral på Saltværksvej 29 blev i stedet indrettet til hjemmeværnsgård.

Nye tider var på vej.....

En mælkemand på Amager

De mere uforandrede områder i kommunen i slutningen af 1940'erne til begyndelsen af 1950'ernee fortæller Ove Bisgaard bl.a. om i sin erindringsbog "En mælkemands erindringer"

Han kørte som Palle i Krøniken med mælk men dog med motorkræfter for mejeriet Solbjerg.

Jeg kom til at køre på Amager, Kastrup, Tårnby, Dragør. Det var dengang, da Amager endnu smagte af bondeland og gartnerier.

De gamle bøndergårde lå hele vejen som perler på en snor. Der var videre på Amager, der duftede af hvidkål og grøntsager alle vegne.

Vi var på hat med bønderne og gartnerne derude på det flade Amager. Alt det returmælk, vi fik fra bagerne, samlede vi sammen og forærede bønderne. Det var dengang man endnu opfodrede grise på alle forhåndenværende

madrester, og mælk var selvfølgelig en eftertragtet vare til grisene. Til jul og højtider blev vi så betænkt af bønderne med forskellige ting. Det var en skøn tid. Den er hørt op, dels fordi alle de gårde, som lå i vejen for lufthavnen, blev revet ned, dels fordi Amager blev et åndehul for Københavns befolkning, som måtte flytte ud fra det København, man var begyndt at sanere. Det krigen ikke ødelagde, det ødelagde vi selv. Man kan godt blive lidt bitter, når man ser, hvordan Amager ser ud i dag i sammenligning med dengang jeg kørte med mælk derude.

Dengang lå Maglebylille fredeligt og idyllisk derude bag lufthavnen, et lille samfund af gamle ærværdige bøndergårde, som havde ligget der i umindelige tider. Og Maglebylilles borgere gik i deres fredelige tornerosesøvn, ikke fordi de ikke lavede noget - der var skam hektisk aktivitet dem imellem -, men det var et lille fredeligt samfund bag ved den store alfarvej, som Amager Landevej var dengang.

Jeg kom med mælk og fløde og smør to gange om ugen til købmanden, en gammel gård, som var lavet om til købmandsforretning, jeg ved ikke hvornår, men man mærkede, at når mælkevognen kom, så kom også mange af Maglebylilles bønder og skulle høre nyt inde fra København. Selvfølgelig skulle vi have kaffe, vi blev betragtet som gode venner, og snakken gik med morskab og godt humør, det var dejligt at mærke.

... Den gamle Tårnbyvej, Saltværksvej, Englandsvej - alle er de lavet om til autostradaer, og de hyggelige grøfter, som kantede vejene dengang, de er for længst væk. Oliefabriksvej, som dengang nærmest var en markvej, der snoede sig fra Præstefælledvej til Ryomgårdsvej med grøfter på begge sider, den er i dag ukendelig. Alle gårdene, alle markerne er blevet til parcelhuskvarterer. Det gamle Amager er uigenkaldeligt forsvundet. Men det nytter ikke at falde i staver over det forsvundne, det er tiden og udviklingen, der er skyld i det, og vi må bare leve på minderne.

Dengang var lufthavnen et udflugtsmål om sommeren for mange københavnere. De valfartede herud med deres madpakker og tæpper for at slå sig ned på de friske grønne græsmarker ved den lille, men hyggelige lufthavn, - ligge i det grønne græs og dase den lange dag i solskin og sommer, og se på propelmaskinerne

stige til vejrs eller komme med glade passagerer. Det var til at overskue alt sammen. Og var der nogle, der fik lyst til at komme op at flyve, var rundfarten stationeret ved lufthavnen, så man kunne få tilfredsstillet sin lyst.

OBS!!

Efterlysning af erindringer fra 1950'erne

Lokalhistorisk Samling vil følge op på TV- serien Krønikens skildringer af dagliglivet i Danmark i 1950´erne og håber vores læsere vil hjælpe os.

Vi efterlyser erindringer og fotografier fra jer, der har oplevet 1950´erne i Tårnby Kommune enten som barn eller voksen. Var du eller dine forældre tilflyttere og hvorfor flyttede I hertil, eller har I altid boet her. Hvor og hvordan boede I ? i lejlighed, i hus, hvordan var boligen indrettet. Her kan måske hentes inspiration fra DR-serien, kan I genkende noget herfra ? Hvor købte I ind, hvordan var skolen, arbejdspladsen, transportmulighederne til arbejde, skole, forlystelser o.s.v.

Hvis der kommer tilstrækkelig med bidrag, vil vi præmiere de 3 bedste indslag med boggaver, og bringe erindringerne her i bladet.

Fotografier der kan fortælle om 50´ernes dagligliv i Tårnby Kommune er i høj grad med til at dokumentere livet, og derfor vil vi meget gerne i kontakt med jer, der ligge inde med sådanne herfra kommunen. Hvis I ikke vil af med dem, vil vi gerne låne dem til affotografering. Måske kan det ende med en fin udstilling!

Vi håber på stor opbakning !

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til:

Lokalhistorisk Samling
Kamillevej 10
2770 Kastrup
Tlf. 32 46 05 45

www.bibliotek.taarnby.dk
Klik på **Lokalhistorisk Samling**

Vi har publikumsmaskine med adgang til internettet og mange slægtsforskerlinks.

Åbningstider:

Mandag	16.00 - 20.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 15.00

Lokalhistorisk Samling har desuden udstillinger på:

Kastrupgårdssamlingen

"Midt på Amager"

&

"KASTRUP GLAS"

Åbent Tirsdag til søndag
14.00-17.00
Onsdag tillige
14.00-20.00

Plyssen
Amager Strandvej 350:

Permanente og skiftende udstillinger

Åbent Lørdag og søndag
13.00-16.00